

DE SMAAK VAN DE TAART

4.1. Voor cultuur bestaan ontelbare definities. In elk geval heeft cultuur te maken met de manier waarop we omgaan met onze omgeving, onze medemensen en onszelf. Cultuur is geen laagje vernis of een luxeproduct, waar je je om bekommert als alle grote levensproblemen opgelost zijn. Zoals alles wat de mythologische figuur Midas aanraakte in goud veranderde, is alles wat de mens aanraakt cultuur. Maar niet alles wat hij aanraakt blinkt. Kort en iets te eenvoudig gezegd, is cultuur datgene wat de mens verschillend maakt van het dier. Cultuur heeft alles te maken met individuele ontplooiing en de ontplooiing van de verschillende groepen in de samenleving.

4.2. Cultuur omvat veel meer dan kunst. Gastronomie, mode of sport maken er evenzeer deel van uit. Al deze cultuuruitingen zijn van groot belang voor de ontplooiing van een samenleving en haar leden. Het gaat er niet om alleen cultuur met de grote 'C' te promoten, maar wel om op alle niveaus te streven naar kwaliteit. We vragen kwaliteit bij het brede spectrum van alle culturele actoren: het verenigingsleven, amateurkunstenaars, lokale programmatoren en de ontelbare culturele initiatieven die Vlaanderen telt. Kwaliteit is geen absoluut begrip en de meningen moeten daarover kunnen verschillen. Dat is geen probleem. Cultuur is bij uitstek subjectief.

4.3. De idee dat je naar een cultureel centrum moet om 'aan cultuur te doen', is nog steeds sterk aanwezig binnen de culturele sector. Dit moet verdwijnen. In het verenigingsleven, op straat, thuis in de woonkamer, in cafés,... gebeurt zo veel. Dat is evenzeer cultuur. Dat is wat leeft bij de mensen. Ook deze cultuurvormen moeten daarom zowel naar erkenning en respect als naar middelen voldoende aandacht krijgen binnen het 'cultuurbeleid'.

De markt en de overheid: twee spelers op de cultuurmarkt

4.4. Een groot gedeelte van wat onze moderne samenleving aan cultuur voortbrengt, wordt binnen een marktlogica geproduceerd en geconsumeerd. Daar is niets mis mee zolang de markt geen allesoverheersende positie inneemt. Het rentabiliteitsstreven van de markt is immers maar één mogelijke logica en zeker niet zaligmakend. De overheid heeft dan ook een rol in het stimuleren van die cultuuruitingen die binnen een loutere marktlogica niet tot stand komen of overleven maar toch waardevol zijn. Uiteraard dienen hierbij verantwoorde keuzes gemaakt te worden.

Cultuur voor iedereen!

4.5. We willen dat de overheid het aanbod dat door de markt te eenzijdig wordt ingevuld, verrijkt. De overheid moet ingrijpen om de toegang tot de cultuurproducten die de markt aanbiedt meer gelijk te maken. Indirecte subsidies zoals verlaagde entreegelden door tussenkomst van de overheid, zijn hier een mogelijk instrument. Op voorwaarde dat daardoor toegang betaalbaar wordt voor wie dat nodig is. Een strikt onderscheid tussen de commerciële en de gesubsidieerde sector geldt hier niet meer. Het commerciële circuit kan vaak een toegangspoort zijn naar andere circuits. Combitickets voor bijvoorbeeld Het Echt Antwaarps Theater en Het Toneelhuis moeten kunnen. Het is niet de taak van de overheid goedkope tickets aan te bieden aan wie er warmpjes inzit.

4.6. Betalingen voor culturele activiteiten kunnen in heel Vlaanderen gebeuren met persoonlijke cultuurkaarten, vergelijkbaar met de bankkaarten. Zulke cultuurkaarten laten een differentiëring in entrees toe, zonder iemand te stigmatiseren.

4.7. Iedereen moet gelijke kansen krijgen om cultuurtaal te leren en ook 'zin' te krijgen in minder populaire of bekende cultuuruitingen. Hiervoor zijn educatieve initiatieven in het onderwijs of het verenigingsleven nodig.

4.8. Uitwisselingen tussen kunstenaars en bewoners uit straten en wijken die anders nooit met elkaar in contact zouden komen, moet de overheid mogelijk maken. Leegstaande panden kunnen al dan niet tijdelijke platformen worden voor plaatselijke creativiteit. Hierbij worden ook culturbemiddelaars ingezet. Deze tussenpersonen, die bevolking en cultuurmakers samenbrengen, moeten artistieke risico's kunnen nemen om vernieuwing in gang te zetten.

4.9. Wanneer de gemeenschap meebetaalt, is het in elk geval vanzelfsprekend dat de toegangsprijs geen extra drempel wordt voor wie cultuur wil beleven. Gratis tickets voor wie voor het eerst de stap over de drempel zet, zullen een extra aanmoediging zijn. De toegangsprijs is echter slechts één en niet eens het belangrijkste element in de beslissing om al dan niet deel te nemen aan cultuurmanifestaties.

Breek de muur rond cultuur

4.10. Omdat de markt niet alles doet, moet de overheid dus een aanvullend beleid voeren. Maar telkens de overheid publieke middelen investeert, stelt zich automatisch een verdelingsprobleem: iedereen moet evenredig kunnen participeren. Wij willen dat iedereen gelijke kansen krijgt om te genieten van de cultuurproducten die de overheid subsidieert. Om het even of die steun nu verloopt op het vlak van infrastructuur of via subsidiëring. Op dit terrein verwachten we een grondige bijsturing van het beleid en van de mentaliteit van sommige ontvangers van overheidssteun.

4.11. Van elk rechtstreeks of onrechtstreeks ondersteund initiatief wordt daarom een beleidsplan verwacht dat niet enkel optimale kwaliteit maar evenzeer aandacht voor een gelijke sociale spreiding opbrengt. Dat beleidsplan moet in grote autonomie door de betrokkene opgemaakt kunnen worden. De autonomie van de kunstenaar staat buiten kijf. Het is niet omdat de overheid een gelijke participatie nastreeft, dat ze een bepaalde inhoud wil opleggen. Wel moet het beleidsplan ernstig en professioneel geëvalueerd worden. Wanneer de doelstellingen niet bereikt worden, verwachten we de nodige bijsturingen. Pas bij herhaaldelijke weigering om uit de evaluatie lessen te trekken en de nodige bijsturingen te doen, kunnen hieraan financiële gevolgen worden gekoppeld. Wie zijn verantwoordelijkheid opneemt, kan rekenen op vertrouwen.

4.12. Wie in de culturele sector geheel of gedeeltelijk met gemeenschapsgeld werkt, moet zich dus bekommeren om een zo gelijk mogelijke participatie van de verschillende sociale groepen. Uiteraard kan deze doelstelling niet bij elk aanbod gerealiseerd worden. Dat hoeft ook niet. Zo is het zinloos van elke toneelvoorstelling of van elke tentoonstelling te verwachten dat het bezoek sociaal egalitair zou zijn.

4.13. Wel is het verantwoord en voor ons noodzakelijk dat elk gezelschap of elke vereniging zich bekommert om de gelijke participatie bij de uitwerking van zijn aanbod. Ook in de deftige, oude cultuurpaleizen moet er ruimte zijn voor evenementen die een heel ander dan het traditionele publiek trekken. Een dag van het Vlaamse levenslied in de opera

moet kunnen. Waarom zou men beeldhouwwerken in afgesloten musea moeten plaatsen, terwijl iedereen er kan van genieten als ze midden de stad opgesteld worden? Waarom zou er geen zogenaamde ernstige muziek op openbare plaatsen opgevoerd kunnen worden? Elk jaar zouden gerenommeerde cultuurinstellingen voorstellingen kunnen geven op pleinen in onze steden en gemeenten. In ieder geval moet de lat inzake gelijke kansen hoog gelegd worden op het niveau van een hele sector, zoals bijvoorbeeld het theater, de musea, de muziek of de plastische kunsten. Hoe een cultuurinstelling zo'n voorstelling kwalitatief invult, is haar keuze. Je kunt niet verwachten dat een optreden van de Filharmonie in de Singel de grote massa aantrekt, maar heel veel mensen zijn wel te vinden voor een optreden van de Filharmonie op de trappen van het Museum voor Schone Kunsten.

Verdwijnt gij oude vormen en gedachten

4.14. De manier waarop de overheid cultuur ondersteunt, is dus aan herziening toe. Het is zeker mogelijk dat efficiënter te doen. Forfaitaire bedragen voor gevestigde instellingen en namen mogen zeker in vraag gesteld worden. Het is niet omdat iets of iemand al sinds jaar en dag subsidies krijgt, dat dit een automatisme mag worden. Over iedere aanvraag wordt onderhandeld en het resultaat wordt in een contract gegoten met duidelijke objectieven. Hierbij hoort een evaluatie en eventuele bijsturing. De overheid hoeft zich absoluut niet te bemoeien met artistieke of inhoudelijke aspecten. Zij moet wel permanent kunnen evalueren wat er met haar centen gebeurt.

4.15. Wij pleiten niet enkel voor cultuur- of kunstconsumptie voor iedereen, iedereen moet ook kunnen 'creëren'. Er is nood aan een actief ondersteuningsbeleid voor amateurkunstenaars, semi-professionele en jonge kunstenaars. Er moeten meer ruimten komen waar zij voldoende materiële ondersteuning en omkadering krijgen en toch hun ding kunnen doen. Op lokaal niveau verkiezen deze groepen en individuen kleinschaligere oplossingen. We moeten niet enkel meer, grotere en duurere cultuurcentra bouwen. Het is nodig om samenwerking tussen kunstacademies en amateurkunstverenigingen te stimuleren. Ook de opleidingen aan de academies moeten goedkoper, voor zowel oude als jonge studenten. Beide maatregelen helpen mensen 'culturele woordenschat' opbouwen.

4.16. De herziening van de relatie tussen de overheid en de culturele sector houdt voor ons de afschaffing van het cultuurpact in. Dit pact bepaalt onder andere dat alle overheidsinstanties 'de ideologische en filosofische strekkingen' moeten betrekken bij de voorbereiding en uitvoering van het cultuurbeleid. Het zegt ook dat de verschillende strekkingen al naargelang hun getalsterkte de openbare culturele instellingen moeten (mee)beheren. In de praktijk betekent dit de politisering van de cultuur. De 'ideologische en filosofische strekkingen' waar het pact het zo vaak over heeft, worden immers geïnterpreteerd als politieke stromingen. Het zijn met andere woorden de politieke partijen die vertegenwoordigers aanduiden in de 'ideologisch representatieve' beheersorganen.

4.17. Voor ons is de verzuiling en het onderscheid tussen confessioneel en niet-confessioneel niet meer van deze tijd. Als we naar verscheidenheid in de beheersorganen streven, willen we een andere dan een partijpolitieke invulling. Kwaliteit is belangrijker dan de partijkaart. Het bijna dertig jaar oude cultuurpact mag naar de geschiedenisboekjes verwezen worden.

4.18. Bij de afschaffing van het cultuurpact dient er wel over gewaakt te worden dat minderheden niet van de kaart worden geveegd.

Afschaffing van de billijke vergoeding voor verenigingen

4.19. Volgens het boekje en naar de letter van de wet een fuif organiseren wordt alsmear moeilijker. Nu komt er bovenop de reeds bestaande SABAM-heffing (voor de auteurs) ook nog een billijke vergoeding (voor uitvoerders en producenten). De garderobe van de meisjes van Destiny's Child worden dus mee bekostigd door het Vlaamse verenigingsleven. Bovendien is de regelgeving onnodig complex, zelfs burlesk, te noemen. Afschaffen die handel!